

MISKOLCI EGYETEM
Műszaki Anyagtudományi Kar
Kerpely Antal Anyagtudományok és Technológiák
Doktori Iskola

Anizotrópia vizsgálatok

Dr. Benke Márton

TANTÁRGYLEÍRÁS

2016.

Szerző: Dr. Benke Márton

Anizotrópia vizsgálatok

Dr. Benke Márton

Tantárgy jegyzője

Dr. Benke Márton, egyetemi docens, Fémteni Képlékenyalakítási és Nanotechnológiai Intézet.

szoba: B1 1 em. 109.a. mail: fembenke@uni-miskolc.hu, tel: 2277, 205791081,
[http://www.matsci.uni-](http://www.matsci.uni-miskolc.hu/new/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=35&lang=hu)
[miskolc.hu/new/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=35&lang=hu](http://www.matsci.uni-miskolc.hu/new/index.php?option=com_content&view=article&id=101&Itemid=35&lang=hu)

Tantárgy célcsoportja

A tárgy minden a Kerpely doktori iskola, de különösen a Fémek képlékenyalakítása, Fémten, hőkezelés, és az Öntészet tématerület hallgatójának ajánlott.

Tantárgy nyelve

Magyar vagy angol.

Tantárgy célja

A tantárgy célja megismertetni a kristálytani anizotrópia vizsgálatára alkalmas módszereket és berendezéseket (röntgendiffrakciós textúravizsgálatok, EBSD, TEM orientációs vizsgálatok), megérteni és elsajátítani a legfontosabb alkalmazási lehetőségeket.

Tantárgy módszertana

A tananyag átadása kontaktóra keretében történik. A kontaktórák időpontjait a hallgatókkal történő egyeztetés alapján jelöljük ki.

Tantárgy tematikája

1. Témakör

Röntgendiffrakciós textúravizsgálatok

Kristálytani textúra jelensége

Pólusábrák mérése, defókuszálási korrekció, inverz pólusábrák

Pólusábrák újraszámítása, ODF függvény szintetizálása

Pólusábrák mérése központ nélküli röntgendiffraktométerekkel Ω , módosított ψ , ψ módban

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen hatása van a kristálytani textúrának az interferenciafüggvényre?
2. Milyen mintaelőkészítés szükséges a pólusábra mérésekhez; mely eljárások zavarják meg a pólusábra mérést?
3. Ismertesse a pólusábrák röntgendiffrakcióval történő mérésének menetét.
4. Mit nevezünk „holt tér”-nek?
5. Miért van szükség defókuszálási korrekcióra, hogyan végezhető?
6. Milyen jellemző pólusábrákat ismer?
7. Mi a hengerlési és száltextúra jelölési rendszere?
8. Ismertesse hengerelt lemezek mélységi textúravizsgálatának menetét.
9. Ismertesse az inverz pólusábrák mérését, értelmezését.

10. Mi az Euler-tér?
11. Ismertesse az ODF függvény szintetizálásának menetét, értelmezését.
12. Mi a textúra-komponens?
13. Hasonlítsa össze a pólusábrák és az ODF függvény információtartalmát.
14. Ismertesse a pólusábrák mérésének menetét központ nélküli röntgendiffraktométerekkel Ω módban.
15. Ismertesse a pólusábrák mérésének menetét központ nélküli röntgendiffraktoéterekkel módosított ψ módban.

2.Témakör

Visszaszört elektrondiffrakciós textúravizsgálatok

Diffrakciós kúpok, Kikuchi-vonalak

Orientációs térkép, sztenderd vetületek, pólusábrák készítése

Fázistérkép

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen mintaelőkészítés szükséges az EBSD vizsgálatokhoz?
2. Hogyan keletkeznek a Kikuchi-vonalak?
3. Ismertesse az EBSD orientációs térkép készítésének menetét.
4. Ismertesse az EBSD fázis térkép készítésének menetét.
5. Ismertesse az EBSD pólusábra készítésének menetét.

3.Témakör

Átvilágítási elektronmikroszkópos orientációs vizsgálatok

Elektrondiffrakció, reciprok-tér

Orientációs térkép

Fázistérkép

Miszorientáció

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen mintaelőkészítés szükséges a TEM orientációs vizsgálatokhoz?
2. Ismertesse a TEM diffrakciós üzemmódját.
3. Ismertesse a TEM orientációs térkép készítésének menetét.
4. Ismertesse a TEM fázis térkép készítésének menetét.
5. Mi a jóság index?
6. Hogyan készül a TEM pólusábra?
7. Mi a menete a miszorientáció mérésnek?

Tantárgyhoz kapcsolódó irodalmak

1. Olaf Engler, Valerie Randle: Introduction to Texture Analysis, CRC Press, 2010
2. U. F. Kocks, C. N. Tomé, H.-R. Wenk, Texture and Anisotropy, Cambridge Univ. Press, 2005
3. Satyam Suwas, Ranjit Kumar Ray, Crystallographic Texture of Materials, Springer, 2014
4. Dr Bárczy Pál, Dr Fuchs Erik, Metallográfia I. Tankönyvkiadó, 1981
5. Hegman Norbert, Kristály Ferenc, Pekker Péter, Váczi tamás, Nanometrológia, Miskolci Egyetem, 2011

Tantárgy teljesítése, számonkérés

Az ellenőrző kérdésekre adott helyes válaszokat követően szóbeli vizsga.

Tantárgyhoz kapcsolódó komplex vizsga kérdések

1. A kristálytani textúra jelenségének ismertetése, hatása az anyagjellemzőkre, az interferenciafüggvényre, hengerlési és száltextúrák jellemzése.
2. A röntgendiffrakciós pólusábra mérés ismertetése. Defókuszálási korrekció, a pólusábrák információtartalma, hiányosságai, korlátai.
3. Az ODF függvény értelmezése, ismertetése, információtartalma, textúrakomponensek.
4. Az EBSD vizsgálatok ismertetése. Orientációtérkép, fázistérkép, pólusábra készítése, jóságindex fogalma.
5. A TEM orientációs vizsgálatok ismertetése. Orientációtérkép, fázistérkép, készítése, miszorientáció vizsgálat bemutatása.